
Saksnr: 2020/49095-65
Saksbehandlar: Ingeborg Strandberg

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Fylkesvalstyret		24.08.2021

Stortingsvalet 2021 – Gjennomføring av kontrollteljinga

Forslag til vedtak

Fylkesvalstyret vil møtast digitalt for å handsame føreslått forkasta røystesetlar og eventuelle saker på desse tidspunkta:

Onsdag 15. september:

- Kl. 13:00
- Kl. 17:00

Torsdag 16. september:

- Kl. 12:00
- Kl. 17:00

Fredag 17. september:

- Kl. 12:00
- Kl. 17:00

Laurdag 18. september:

- Kl. 12:00
- Kl. 17:00

Møter vert berre heldt til alle føreslått forkasta røystesetlar er handsama. Resterande møter vert avlyst.

Fylkesvalstyret tek elles saka til orientering.

Samandrag

Etter vallova skal fylkesvalstyret kontrollera gjennomføringa av fylkestingsvalet og m.a. kontrolltelja røystesetlane frå alle kommunane i fylket og handsame føreslått forkasta røystesetlar.

Fylkesvalstyret må møtast under kontrollteljinga for å handsame føreslått forkasta røystesetlar. For at ikkje arbeidsmengda skal verte for stor på kvart møte, og at arbeidet med kontrollteljinga skal gå så effektivt som mogleg legg fylkeskommunedirektøren i saka opp til fleire møter i perioden arbeidet går føre seg.

Fylkeskommunedirektøren orienterer om korleis arbeidet på kontrollteljinga vert gjennomført.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
avdelingsdirektør

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor inga handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Valdagen er 13. september. Etter vallova § 10-9 skal fylkesvalstyret kontrollera gjennomføringa av fylkestingsvalet på grunnlag av det materiellet som blir sendt over frå kommunane. Dersom fylkesvalstyret finn feil ved valstyra sine avgjerder om å godkjenna eller forkaste røystesjetlar eller røystesetlar, eller feil i oppteljinga, skal feila rettast.

Fylkesvalstyret er ansvarleg for å kontrolltelje røystesetlar frå valdistriktet Sogn og Fjordane og valdistriktet Hordaland. Ved stortingsvalet 2017 talde ein totalt 363 129 røystesetlar i dei to valdistrikta fordelt slik:

- Valdistriktet Sogn og Fjordane: 62 451 røystesetlar
- Valdistriktet Hordaland: 300 678 røystesetlar

Valstyra i kommunane leverer valmateriellet til eit av to mottak: i fylkesbygget på Hermansverk (Leikanger) eller i Strømgaten 1. Sjølve kontrollteljinga tek plass i Strømgaten 1, der Bergen kommune har sin teljesentral. Vestland fylkeskommune og Bergen kommune har inngått ein avtale for Stortingsvalet 2021, tilsvarande den frå fylkestingsvalet 2019. Bergen kommune stillar med det tekniske til teljesentralen, teknisk støtte og personell til skanning og verifisering. Vestland fylkeskommune leiar kontrollteljinga med eige personell. Nytt i 2021 er at fylkesvalstyret er ansvarleg for to valdistrikt. Gjennom heile prosessen er det viktig å skilje mellom dei to valdistrikta. Dette har resultert i nye rutinar, som og syter for at ein må bruke ekstra tid på kvar prosess.

Mynde til praktisk gjennomføring av kontrollteljinga er i stor grad overført til fylkeskommunedirektøren, men det er noko mynde som fylkesvalstyret ikkje kan delegere. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har vore tydeleg på at fylkesvalstyret ikkje kan delegere mynde til å forkaste røystesetlar til fylkeskommunedirektøren, slik praksis har vore tidlegare. Ved stortingsvalet 2017 vart det totalt forkasta 931 røystesetlar i dei to valdistrikta. Desse var fordelt slik:

- Valdistriktet Sogn og Fjordane: 96 forkasta røystesetlar
- Valdistriktet Hordaland: 835 forkasta røystesetlar

I Hordaland fylkeskommune var det praksis å ha eit arbeidsutval frå fylkesvalstyret til stades under kontrollteljinga. Arbeidsutvalet sjekka møtebøkene til valstyra i kommunane og tok stilling til sakar som kom opp. I Sogn og Fjordane fylkeskommune var det ikkje praksis for å ha fylkesvalstyret til stades, i sin heilheit eller med arbeidsutval. Under kontrollteljinga av fylkestingsvalet 2019 i Vestland fylkeskommune vart praksis frå Hordaland følgt. Med bakgrunn i presiseringa frå kommunal- og moderniseringsdepartementet er det tydeleg at eit vedtaksført fylkesvalstyre må vere til stades, fysisk eller digitalt, for å handsame føreslått forkasta røystesetlar.

Gjennomføring av kontrollteljinga

Sjølve kontrollteljinga tek plass i Strømgaten 1, der Bergen kommune har sin teljesentral. Vestland fylkeskommune og Bergen kommune har inngått ein avtale for Stortingsvalet 2021, tilsvarande den frå fylkestingsvalet 2019. Bergen kommune stillar med det tekniske til teljesentralen, teknisk støtte og personell til skanning og verifisering. Vestland fylkeskommune leiar kontrollteljinga med eige personell.

Mottak av valmaterieil frå kommunane

Valstyra i kommunane leverer valmateriellet onsdag 15. september til eit av to mottak: i fylkesbygget på Hermansverk (Leikanger) eller i Strømgaten 1. I mottaka vil to valmedarbeidarar frå fylkeskommunen ta i mot valmateriellet og sjekke dei mot ei utfylt kvittering som kommunen leverer med valmateriellet. Her vert det sjekka at alle kulli som er ført opp vert levert, at dei er merka riktig, at alle røystesetlane ligg riktig plassert, at møteboka er signert av eit vedtaksført valstyre og at kontakinformasjon til valansvarleg i kommunen er ført opp på kvitteringa. Kommunen må sjølv rette på eventuelle feil eller manglar ved valmateriellet. Merknadar vert ført på kvitteringa som følgjer valmateriellet.

Logistikk av valmaterieil

Valmateriellet som vert levert i Leikanger vert transportert til Strømgaten 1 same dag. Det vil til alle tider vere innelåst eller under oppsyn av to valmedarbeidarar. I Strømgaten er det dedikerte valmedarbeidarar som jobbar med logistikk av røystesetlane. Dei syter for at valmateriellet heile tida vert plassert riktig med tanke på neste operasjon. Dei syter for at valmateriellet ikkje vert blanda med andre kommunar og at det heile tida er plassert i riktig valdistrikt.

Valmateriellet vert pakka om

Valmateriellet vert flytta frå mottaket i Strømgaten 1, eller frå transporten frå Leikanger, til ompakk. Her vil valmedarbeidarane jobbe to og to, slik at valmateriellet aldri vert handsama av berre ein person. Kvart par vil handtere ein kommune. Det første dei gjer er å sjekke møteboka:

- Ny sjekk av underskrifter frå valstyret
- Om opningstidene følgjer vallova
- Om oversikta over forkasta røystegjevingar stemmar med dei forkasta røystegjevingane som er levert inn med valmateriellet.

Eventuelle feil eller manglar her vert registrert, og valansvarleg vert informert. Så vert valmateriellet pakka om til esker som skal syte for skanninga og verifiseringa går så effektivt som mogleg. Kvar eske får ein strekkode som vil følgje eska gjennom prosessen i teljesentralen.

Teljesentralen

Esker med valmateriell vert henta inn i teljesentralen. Her går alt føre seg i EVA (elektronisk valgssystem) som valdirektoratet har utvikla og driftar. I EVA Jobbstyring vil valmedarbeidarar frå fylkeskommunen gjere eskene klar for skanning. I EVA Skanning vert kvar røystesetel skanna og kategorisert til parti. I stor grad vil og rettingar på røystesetelen registrerast i EVA Skanning. Når ei eske er ferdig skanna går den til EVA Verifisering. Her får verifiserarane opp alle røystesetlar som EVA Skanning har problem med å kategorisere. Det gjeld i hovudsak røystesetlar der EVA Skanning ikkje kan sjå:

- Om røystesetelen har stempel
- Kva parti veljaren har røysta på
- Om partiet veljaren har røysta på stillar liste i valdistriktet
- Kva val røystesetelen gjeld for
- Kva rettingar på røystesetelen veljaren har gjort

Verifiserarane har tydelege rutinar som dei skal følgje ved dei ulike utfordringane dei møter. Om verifiserarane ikkje kan svare sikkert på ein av dei fire første punkta over vert røystesetelen føreslått forkasta. Desse røystesetlane skal fylkesvalstyret handsame før dei vert godkjent eller endeleg forkasta. Fylkeskommunen har to valmedarbeidarar i verifiseringa som fungerer som fagleiarar. Alle spørsmål om verifiseringa skal gå til dei.

Når alle eskene i ei teljekategori for ein krets er ferdig verifisert, skal jobbstyring velje ut ei eske til stikkprøve. Det skal vere 1 stikkprøve for kvar teljekategori i kvar krets. Det er 5 teljekategoriar:

- alle ordinære førehandsrøystesetlar
- alle seint innkomne/lagt til side
- alle ordinære valtingsrøystesetlar
- alle røyster i særskilt omslag
- alle framandrøyster/(alle beredskapsrøyster)

I EVA Stikkprøve skal to og to valmedarbeidarar frå fylkeskommunen sjå på det som er skanna og registrert på kvar røystesetel mot den faktiske røystesetelen. Det er viktig å presisere at stikkprøvekontrollen ikkje skal sjekke arbeidet i EVA Verifisering, men berre det som vert gjort i EVA Skanning. Det vil seie at om EVA Skanning til dømes registrerer kvar 4. røystesetel som ei røyst til «Testpartiet» skal det fangast opp i EVA stikkprøve.

Når ei eske er ferdig skanna, verifisert og i nokre høve vore innom stikkprøvekontroll vert eska registrert som «Ferdig» i EVA Jobbstyring. Unntaka er om det er ei røystesetel i eska som er føreslått forkasta. Då kan ikkje eska stengjast i EVA Jobbstyring før fylkesvalstyret har handsama røystesetelen. I begge høve vert eska frakta ut av teljesentralen og inn på eit mellomlagringsrom.

Lagring av valmateriell

Når kontrollteljinga er over vert alt valmateriellet frakta til eit lager. To valmedarbeidarar frå fylkeskommunen vil følgje valmateriellet til det er låst inne på lager. Fylkeskommunen vil halde på valmateriellet til neste storting er valt og sett.

Fylkesvalstyret sitt ansvar under kontrollteljinga

Fylkeskommunedirektøren har vore i kontakt med valdirektoratet angående fylkesvalstyret sitt ansvar under kontrollteljinga. I e-post datert 16. februar 2021 vart eit slikt spørsmål stilt til

valdirektoratet (oppsummert):

«Skal fylkesvalstyret vere til stades under kontrollteljinga, eller ikkje?

Det er eit krav om at fylkesvalstyret skal godkjenne forkasting av røystesetlar. Dette må gjerast i valsysteemet før ein kan ta eit valoppgjær. Valoppgjæret skal publiserast så snart det er gjort. Fylkesvalstyret har møte fleire dagar etter dette. Om fylkesvalstyret finn feil i forkasta røystesetlar krev det kontakt med valdirektoratet som må «opne opp att» kontrollteljinga, før ein kan gjere endringar. Korleis skal fylkesvalstyret kunne godkjenne forkasting av røystesetlar om dei ikkje er til stades under kontrollteljinga?»

I e-post datert 10. mars 2021 fekk vi svar frå valdirektoratet. Dei skriv at følgjande er ordrett svar frå kommunal- og moderniseringsdepartementet:

«Valgloven § 10-9 regulerer fylkesvalgstyrenes kontroll av gjennomføringen av stortingsvalg og fylkestingsvalg. Bestemmelsens første ledd lyder:

«Fylkesvalgstyret skal kontrollere gjennomføringen av stortingsvalg og fylkestingsvalg i kommunene med grunnlag i det materiell det får tilsendt etter § 10-8. Dersom fylkesvalgstyret finner feil ved valgstyrets avgjørelser om å godkjenne eller forkaste stemmegivninger eller stemmesedler, eller feil i valgstyrets opptelling, skal feilene rettes.»

Det følger av merknaden til bestemmelsen om fylkesvalgstyrenes kontroll i forarbeidene til loven (Ot.prp. nr. 45 (2001-2002) s. 276) at fylkesvalgstyret skal foreta en ny og samlet opptelling for alle kommunene i fylket:

«Bestemmelsen gir fylkesvalgstyret hjemmel til å kontrollere at gjennomføringen av valgene i den enkelte kommune i fylket er skjedd i samsvar med valglovens regler. I første rekke vil valgstyrenes møtebøker danne grunnlag for denne kontrollen. Bestemmelsen gir også fylkesvalgstyret hjemmel til å rette eventuelle feil begått av valgstyrene. Fylkesvalgstyrene må således også kontrollere at alle stemmegivninger og stemmesedler er godkjent eller forkastet i samsvar med valglovens bestemmelser. I tillegg må fylkesvalgstyret foreta en ny og samlet opptelling av alle godkjente stemmesedler for alle kommunene i fylket som grunnlag for valgoppgjæret. Kontrollen må gjennomføres før valgoppgjæret tar til.»

Enkelte fylkesvalgstyret vil som følge av at valgdistriktene ikke lenger samsvarer med fylkesinndelingen, ha ansvar for mer enn ett valgdistrikt ved stortingsvalg. Det er ikke krav til at kontrolltellingen skal skje under fylkesvalgstyrets tilsyn, slik den endelige opptellingen skal skje under valgstyrets tilsyn etter bestemmelsen i § 10-6 første ledd. Fylkesvalgstyret kan imidlertid kun delegerer myndighet i "saker som ikke har prinsipiell betydning" til kommunedirektøren, jf. kommuneloven § 13-1 sjette ledd. Kommunedirektøren kan delegerer sin myndighet videre til andre personer i administrasjonen. Myndighet som typisk vil være av prinsipiell betydning, og som derfor ikke kan delegeres, er forkastelse av stemmegivninger eller stemmesedler.

Dette innebærer at dersom de som i praksis foretar kontrollen etter § 10-9 mener at stemmegivninger eller stemmesedler skal forkastes, må disse legges frem for fylkesvalgstyret som tar stilling til om de skal forkastes. Dersom opptellingen for de ulike valgdistriktene i fylket skjer på ulike steder i fylket, antar departementet at administrasjonen vil kunne delta digitalt i fylkesvalgstyrets møte, og vise fram stemmegivningene eller stemmesedlene ved hjelp av videokonferanseutstyr.»

I same e-post kom valdirektoratet med slikt forslag til korleis ein kan handsame føreslått forkasta røystesetlar:

«Dette innebærer at valgloven ikke stiller krav om at fylkesvalgstyret skal være til stede ved kontrolltellingen, og det blir derfor opp til fylkesvalgstyret selv å vurdere hvordan de best kan ivareta sitt ansvar. Forkastelser må de imidlertid ta stilling til. Når det gjelder spørsmålet om arbeidsflyt og hvordan tellinger og forkastelser håndteres i EVA, foreslår vi en prosedyre i retning av dette:

1. Kontrolltellinga gjennomføres av de opptellingsansvarlige på vanlig måte. Fylkesvalgstyret bestemmer selv om er fysisk til stede når denne pågår. Tellinga **godkjennes ikke** i EVA.
2. Etter tellinga er fylkesvalgstyret tilgjengelig, enten fysisk eller på video, og tar stilling til de foreslåtte forkastelsene. Dette må gjøres av fylkesvalgstyret selv, siden det er en sak av prinsipiell art.
3. Når kontrollen av forkastelser er gjennomført og eventuelle korrigeringer gjort, kan tellinga godkjennes i EVA og valgoppgjør foretas.
4. Fylkesvalgstyret får fremlagt møteboken og signerer den.»

Vedtakskompetanse

Jamfør vallova § 10-9 har fylkesvalstyret mynde til å gjere vedtak i saka.

Vurderingar og verknader

Basert på tilbakemeldinga frå kommunal- moderniseringsdepartementet merker fylkeskommunedirektøren seg at:

1. Det ikkje er noko krav til at fylkesvalstyret skal vere til stades under kontrollteljinga.
2. At fylkesvalstyret ikkje kan delegera mynde til å handsame føreslått forkasta røystesetlar til arbeidsutval eller til fylkeskommunedirektøren .
3. At føreslått forkasta røystesetlar må handsamast før eit valoppgjør vert produsert og publisert.

Då eit arbeidsutval frå fylkesutvalet ikkje kan ta dei avgjerdene som er naudsynt i samband med føreslått forkasta røystesetlar, vil det vere behov for at eit vedtaksført fylkesvalstyret er tilgjengeleg under kontrollteljinga.

Ved stortingsvalet 2017 var det totalt 931 forkasta røystesetlar i dei to valdistrikta. For å handsame føreslått forkasta røystesetlar må fylkesvalstyret sjå på kvar og ein røystesetel. For arbeidsflyten i EVA Jobbstyring er det ei fordel om ein så fort som mogleg kan sette kretsar og kommunar til «Ferdig». Det gjer arbeidet til valmedarbeidarane meir oversikteleg, i ein prosess som krev full konsentrasjon og ikkje har rom for feil. Det er ikkje mogleg å sette kretsar og kommunar til «Ferdig» før føreslått forkasta røystesetlar er handsama.

Fylkeskommunedirektøren vil difor rå til at det vert sett opp regelmessige møtepunkt for fylkesvalstyret gjennom kontrollteljinga. Då vert dei føreslått forkasta røystesetlane delt opp i fleire møter, og ein har moglegheit for å sette kretsar og kommunar til «Ferdig» fortløpande gjennom kontrollteljinga. Eventuelle andre saker som kjem opp i prosessen vil ein då kunne ta opp på desse hyppige møta.

Fylkeskommunedirektøren ønskjer fylkesvalstyret velkomen til Strømgaten 1 under kontrollteljinga. Men med omsyn til smittevern i ei kritisk prosess og med dei gode erfaringane fylkeskommunen har hatt med digitale politiske møter ser fylkeskommunedirektøren at det kan vere hensiktsmessig å legge opp til digitale møter for fylkesvalstyret i denne prosessen. Om fylkesvalstyret ønskjer fysiske møter vil fylkeskommunedirektøren legge til rette for det.

Sjølv om møta vert digitale vil fylkesvalstyret sine medlemmer vere velkomen til kontrollteljinga og vil kunne få sjå på dei prosessane som går føre seg der om dei ønskjer. Kontrollteljinga er eit opent møte, og den som ønskjer det skal difor få tilgang til dei «grøne sonene» i teljesentralen. Som medlem i fylkesvalstyret vil ein og få tilgang til dei «raude sonene».

Økonomi: Ikkje aktuelt.

Klima: Ikkje aktuelt.

Folkehelse: Ikkje aktuelt.

Utviklingsplan for Vestland 2020-2024 (Regional planstrategi): Ikkje aktuelt.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren råar til at fylkesvalstyret har digitale møter for å handsame føreslått forkasta røystesettlar og eventuelle saker på desse tidspunkta:

Onsdag 15. september:

- Kl. 13:00
- Kl. 17:00

Torsdag 16. september:

- Kl. 12:00
- Kl. 17:00

Fredag 17. september:

- Kl. 12:00
- Kl. 17:00

Laurdag 18. september:

- Kl. 12:00
- Kl. 17:00

Møter vert berre heldt til alle føreslått forkasta røystesettlar er handsama. Resterande møter vert avlyst.